

Zomerganzen in Zeeland in 2012



Vincent de Boer
Sovon-rapport 2012/31



Zomerganzen in Zeeland in 2012

Vincent de Boer



Sovon-rapport 2012/31
Dit rapport is opgesteld in opdracht van
de Provincie Zeeland



COLOFON

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2012

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Provincie Zeeland

Illustratie omslag: Peter Eekelder (Canadese Ganzen & Nijlganzen) en Harvey van Diek (Gauwe Ganzen)

Wijze van citeren: De Boer V. 2012. Zomerganzen in Zeeland in 2012. Sovon-rapport 2012/31. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of de opdrachtgever.

ISSN: 2212-5027

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Dankwoord	4
1. Inleiding	5
2. Werkwijze	7
2.1. Beschrijving van de tellingen	7
2.2. Telgebied en volledigheid	7
2.3. Weersomstandigheden	7
2.4. Gegevensbewerking	8
3. Resultaten	9
3.1. Algemene resultaten	9
3.2. Bespreking per soort	9
3.2.1. Grauwe Gans	9
3.2.2. Grote Canadese Gans	9
3.2.3. Brandgans	9
3.2.4. Soepgans	10
3.2.5. Nijlgans	10
3.2.6. Overige ganzensoorten	10
3.3. Vergelijking met tellingen in 2006-2010	10
4. Conclusies en discussie	13
Literatuur	14
Bijlage: Soortkaarten 2012	15

Samenvatting

Gezien de huidige belangstelling en problematiek rond overzomerende ganzen in Zeeland is het belangrijk een goed beeld te hebben van de actuele verspreiding van gedurende het zomerhalfjaar pleisterende ganzen. In juli 2012 is daarom voor de vijfde maal sinds 2006 in opdracht van de provincie Zeeland een gebiedsdekkende telling van zomerganzen in de provincie Zeeland uitgevoerd. De telling is georganiseerd door Sovon, en uitgevoerd door Sovon-medewerkers, tellers van Waterdienst Rijkswaterstaat en telgroep Saeftinghe. De telomstandigheden waren gunstig en de telling was zeer volledig.

In 2012 werden in totaal bijna 20.000 ganzen geteld in de provincie Zeeland, verdeeld over twaalf soorten. Dit aantal bedraagt circa 7% van de Nederlandse zomerpopulatie (landelijke telling Sovon/Alterra 2009), waarmee Zeeland na Zuid-Holland, Gelderland en Noord-Holland de belangrijkste provincie voor overzomerende ganzen is. De Grauwe Gans was met 13.682 individuen net als tijdens de eerdere drie tellingen, het talrijkst. Gevolgd door Brandgans (2.803) en Grote Canadese Gans (2.573).

De talrijkste drie soorten waren Grauwe Gans, Grote Canadese Gans en Brandgans, de soorten waren ook in 2012 weer goed voor ruim 96% van het totaal aantal getelde ganzen in de Provincie Zeeland. Het totaal aantal ganzen in Zeeland in juli 2012 liet een toename van bijna 20% zien ten opzichte van de telling in juli 2010. Deze toename komt grotendeels op het conto van de Grauwe Gans waarvan ruim 3.400 vogels meer geteld werden. Grote Canadese Gans en Brandgans nam zeer licht toe, terwijl er bij ook

bij Soepgans en Nijlgans een stijging van de aantallen te bespeuren viel. Hiermee gaat juli 2012 de boeken in als het jaar met de meeste zomerganzen in Zeeland tot nu toe.

De regio Zeeuws-Vlaanderen herbergde, net als tijdens de eerdere drie tellingen, de meeste ganzen; een derde van alle ganzen werd hier geteld. Gevolgd door Schouwen-Duiveland en Zuid-Beveland met respectievelijk een kwart en 19% van het totale aantal ganzen in Zeeland in juli 2012.

De verspreiding van overzomerende ganzen die uit dit onderzoek naar voren komt is representatief voor de verspreiding in juli, maar niet representatief voor de verspreiding in bijvoorbeeld april of mei omdat ganzen tijdens en na de rui vaak andere gebieden kiezen dan tijdens het broedseizoen. De verspreiding van broedende Grauwe Ganzen zoals vastgesteld tijdens broedvogelinventarisaties wijkt daarom hier en daar af van het verspreidingsbeeld in de periode 13-24 juli. Omdat de tellingen overdag plaatsvonden zijn weinig ganzen op landbouwgronden aangetroffen. Gedurende het zomerhalfjaar foerageren ganzen met name in de (vroeg) ochtend, in de avond of zelfs 's nachts op landbouwgronden.

In navolging van eerdere in 2006, 2007 en 2010 is met deze laatste telling in 2012 een mooie reeks ontstaan. Na het vastleggen van een uitgangssituatie in 2006 zijn er nu in de periode 2006-2012 vijf integrale tellingen uitgevoerd in de Provincie Zeeland. Met deze resultaten kan een vinger aan de pols gehouden worden over verspreiding en aantalsontwikkeling van de Zeeuwse zomerganzen.

Dankwoord

Een woord van dank zijn we verschuldigd aan alle tellers van de Waterdienst van Rijkswaterstaat die hebben meegewerkt aan hun maandelijkse telling en Mervyn Roos van Rijkswaterstaat voor het snel beschikbaar stellen van de telgegevens. Evenals de tellers van de telgroep Saeftinghe die hun maandelijkse tellingen beschikbaar stelden. Zonder hun hulp zou de telling niet volledig zijn geweest.

Tim Adriaens van Natuurpunt-INBO stelde de gegevens beschikbaar verzameld in het kader

van EU Interreg IV A project IVA-VLANED-2.31 "Invasieve exoten in Vlaanderen en Zuid-Nederland-INVEXO" door de vogelwerkgroepen van Natuurpunt Studie in opdracht van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek".

Dries Oomen en Erik van Winden (Sovon) hielpen bij het samenvoegen van gegevensbestanden en de vervaardiging van de kaarten.

Berend Voslamber van Sovon en Dineke Mersiedu Cloo van de Provincie Zeeland voorzagen een eerdere versie van dit rapport van commentaar.

1. Inleiding

Gezien de huidige belangstelling en problematiek rond overzomerende ganzen is het belangrijk een goed beeld te hebben van de actuele verspreiding van broedende en gedurende het zomerhalfjaar pleisterende ganzen in Nederland. In dat kader heeft Sovon in 2005 een inventarisatie van de broedende ganzen verzorgd in onder andere Zeeland (Voslamber 2005a,b), aangevuld met gegevens van derden, en in 2006 is een studie afgerond naar de situatie ten aanzien van zomerganzen in Nederland (van der Jeugd et al. 2006). In 2009 is in de maand juli heel Nederland op zomerganzen geteld. De eerste maal dat er op een dergelijke schaal naar de betreffende soorten in de zomermaanden is gekeken.

De telling in 2012 in de provincie betreft de vijfde maal sinds 2006 dat de zomerse ganzen in Zeeland onder de loep genomen worden. De

aanwezigheid van deze ganzen leidt tot schade in de landbouw en geeft soms aanleiding tot hevige discussies tussen landbouwers, jagers, beleidsmakers en natuurbeschermers. Om de discussie te voeden met de juiste gegevens is eerder in 2007, in navolging van 2006, een telling uitgevoerd van overzomerende ganzen in het gehele Deltagebied. In 2010 werd een dergelijke telling uitgevoerd in de Provincie Zeeland.

In dit rapport wordt verslag gedaan van de resultaten van de telling in Zeeland in 2012, en wordt een vergelijking gemaakt met de Deltagebiedtellingen van 2006 en 2007, de landelijke telling van 2009 en de telling van de provincie Zeeland in 2010. Naast het rapport is aan de opdrachtgever een GIS-bestand geleverd waarin alle getelde ganzen met de exacte locatie zijn opgenomen.

2. Werkwijze

2.1. Beschrijving van de tellingen

Alle bekende binnendijkse pleisterplaatsen van ruiende en verblijvende ganzen zijn in de periode 17-20 juli éénmalig bezocht door Sovon medewerker V. de Boer. De bezochte locaties komen grotendeels overeen met de in 2006-2010 getelde gebieden. Enkele nieuwe locaties (recente natuurontwikkeling) werden ook bij de telling betrokken. Daarnaast kwam het sporadisch voor dat tijdens het reizen van de ene naar de ander plek ganzen werden ontdekt. Meestal ging het daarbij om kleine groepen. Vrijwel de gehele telling vond plaats door met de auto de geschikte plekken af te rijden, plaatselijk werd gebruik gemaakt van een fiets. De Kop van Schouwen werd te voet en op de fiets geteld door Ted Sluijter van Sovon.

Het buitendijkse deel van Zeeland werd door tellers van de Waterdienst Rijkswaterstaat tussen 15 en 24 juli bezocht in het kader van de watervogelmonitoring in het Deltagebied. Het buitendijks gelegen Saeftinghe tenslotte werd geteld tijdens de laagwatertelling van 22 juli door de telgroep Saeftinghe (<http://users.skynet.be/saeftinghe>). Alle tellingen werden uitgevoerd binnen een periode van tien dagen.

De tellingen werden uitgevoerd tussen circa 7 uur 's ochtends en 9 uur 's avonds, wanneer de ganzen voornamelijk op dagrustplaatsen en in buitendijkse gebieden zaten. Er werd niet 's morgens vroeg geteld wanneer de ganzen meer verspreid foerageren en moeilijk op te sporen zijn.

Gebieden werden met behulp van verrekijker en telescoop afgezocht op ganzen, en de groepen werden, afhankelijk van de groepsgrootte, per individu of tental geteld. Vaak werd een groep twee keer geteld om de juistheid van de telling te bevestigen. Wanneer het aantal van de twee tellingen ver uiteen lag werd een derde keer geteld. Van alle aanwezige ganzensoorten werden de aantallen apart geteld en genoteerd.

2.2. Telgebied en volledigheid

Het telgebied omvatte de gehele provincie Zeeland. Naast natuurgebieden, schorren, slikken en kreken is ook het landbouwgebied doorkruist op zoek naar ganzen. Omdat de tellingen overdag plaatsvonden zijn vrijwel geen ganzen op landbouwgronden aangetroffen, plaatselijk bevonden

zich groepen op weilanden waar door regenval water was blijven staan. Dit zijn locaties die tijdens eerdere tellingen ook altijd bezocht zijn. Gedurende het zomerhalfjaar foerageren ganzen met name in de (vroeg) ochtend, in de avond of zelfs 's nachts op landbouwgronden.

De tellingen waren zeer volledig. Vrijwel het gehele gebied is doorkruist, alle bekende plekken en alle potentieel geschikte plekken zijn bezocht. Het overgrote deel van de gebieden zijn vanaf dijken of andere overzichtelijke punten geteld. Het moeilijk toegankelijk gebied De Maire bij Oosterland bijvoorbeeld, is vanaf de zuidzijde geteld. Tijdens de telling waren vrijwel alle Brandganzen en Grote Canadese Ganzen in de rui en aangenomen mag worden dat er geen grote verplaatsingen van deze soorten kan hebben plaatsgevonden. Dubbeltellingen of onderschatting is bij deze twee soorten daarom uitgesloten. Grauwe Ganzen ruien vroeger in het jaar, en in juli kan het overgrote deel weer vliegen. Toch zijn de groepen in juli over het algemeen vrij plaatsgetrouw, grotere verplaatsingen worden vaak pas vanaf augustus vastgesteld. Aangenomen mag worden dat in het korte tijdsbestek, waarin de weersomstandigheden stabiel waren, weinig tot geen verplaatsingen hebben plaatsgevonden. Castelijns (2003) concludeert dat uit halsbandonderzoek is gebleken dat pas vanaf augustus ganzen van elders arriveren, terwijl vroeg in het seizoen de ganzen moeilijk te tellen zijn. Ook concludeert hij dat er in juli weinig verplaatsingen binnen Zeeuws-Vlaanderen plaatsvinden. Volgens Castelijns (2003) is de beste periode om een integrale telling uit te voeren de tweede helft van juli.

2.3. Weersomstandigheden

Juli 2012 was een natte maand met een normale hoeveelheid zon en normale temperaturen. De maand kende een gemiddelde temperatuur van 17,3 °C, tegen een langjarig gemiddelde van 17,9 °C. Alleen plaatselijk in het oosten en zuiden werden tropische temperaturen gemeten, in Arcen werd het op 25 juli 30,6°C. Gemiddeld over het land viel 111 mm neerslag terwijl het langjarig gemiddelde 78 mm is. Door het buiige karakter van de neerslag waren de landelijke verschillen groot. De minste neerslag viel in het noordoosten (Nieuw Beerta 75 mm), de meeste neerslag viel in de regio Amsterdam, met lokaal 200 mm. Op 5 en 6 juli zorgde hevig onweer voor waterover-

last, waarbij lokaal meer dan 75 mm regen viel. Landelijk scheen de zon gemiddeld 208 uren, tegen 212 uren normaal. De meeste zon scheen langs de kust. Maastricht was met 184 uren zon het somberst.

Door de wat lagere temperaturen (geen luchtturbinen) was het over het algemeen mogelijk ook ganzen op grotere afstand goed te tellen. Over het algemeen kan gesteld worden dat de telomstandigheden gunstig tot zeer gunstig waren.

2.4. Gegevensbewerking

Alle waarnemingen zijn ingetekend op een topografische kaart, de gegevens van Rijkswaterstaat en telgroep Saeftinghe zijn verzameld met een Sovon-watervogeltelgebiednummer. Met behulp van deze basisgegevens zijn alle tellingen vertoetst in een GIS. In het GIS-bestand zijn grotere groepen apart gehouden, kleinere dicht bij elkaar waargenomen groepen in hetzelfde gebied zijn gebundeld om het kaartbeeld rustig te houden. Vanuit het GIS-bestand zijn de verspreidingskaarten, die in dit rapport worden gepresenteerd, vervaardigd.

Tabel 1. Aantal getelde ganzen in juli 2012 in Zeeland. Aantallen per regio.

	Schouwen-Duiveland	Tholen-St.Philipsland	Walcheren	Noord-Beveland	Zuid-Beveland	Z.-Vlaanderen	Saeftinghe	Totale
Knobbelsgans	0	0	9	0	0	0	0	9
Kolgs	0	0	0	0	3	1	0	4
Grauwe Gans	3.021	1.060	685	1.044	1.512	1.949	4.411	13.682
Soepgs	45	8	161	0	120	92	0	426
Indische gans	0	2	0	0	0	2	0	4
Sneeuwgs	0	0	0	0	0	1	0	1
Gr. Canadese Gans	37	1.053	47	0	307	601	528	2.573
Kl. Canadese Gans	0	1	0	0	0	0	0	1
Brandgs	833	205	7	65	1.416	277	0	2.803
Rotgs	1	3	0	1	0	0	0	5
Nijlgs	125	39	19	47	53	32	1	316
Keizergs	0	0	0	0	1	0	0	1
Hybride	0	1	0	0	3	0	0	4
Totaal	4.062	2.372	9.28	1.157	3.415	2.955	4.940	19.829

3. Resultaten

3.1. Algemene resultaten

In totaal werden tijdens de tellingen in Zeeland in juli 2010 14.221 ganzen geteld. De Grauwe Gans was met 9.777 individuen de talrijkste soort. Ook talrijk waren Brandganzen met in totaal 2.710 individuen, gevolgd door de Grote Canadese Gans (1.269). In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de getelde aantallen per regio.

3.2. Bespreking per soort

Hieronder worden de in 2012 getelde soorten en aantallen besproken en wordt het voorkomen in Zeeland kort in perspectief geplaatst aan de hand van de gegevens van de landelijke telling van 2009.

3.2.1 Grauwe Gans

Tijdens de landelijke zomerganzentelling in 2009 werden in Nederland bijna 190.000 Grauwe Ganzen geteld. De Zeeuwse populatie bedroeg in 2012 met ruim 13.000 vogels zo'n 7% van het landelijke aantal.

In 2012 werden op alle eilanden Grauwe Ganzen vastgesteld, het ging hier om 13.682 vogels. De Grauwe gans is hiermee nog steeds verreweg de meest algemene zomergans in Zeeland en kent tevens de meest ruime verspreiding. De regio's Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland kenden, net als tijdens eerdere tellingen, veruit de hoogste aantallen. Bijna 70% van alle Grauwe Ganzen werd in deze twee regio's geteld. Daarnaast werden nog relatief veel vogels gezien op de beide Bevelanden. De grootste aantallen bevonden zich als vanouds in Saeftinghe en in (recente) natuurontwikkelingsgebieden (tabel 2), maar ook zeer verspreid kwamen kleine aantallen voor. Nieuw ten opzichte van eerdere tellingen

Tabel 2. Gebieden met de grootste aantallen Grauwe Ganzen.

Gebied	Aantal
Saeftinghe	4.411
Kabelaarsbank	407
Wanteskuup	385
Middelplaten	375
Slikken van Bommenede	332
Brasweg	315

gen was het voorkomen in stedelijk gebied, zoals werd vastgesteld in Middelburg en Vlissingen. Dit betrof lokale broedvogels met hun jongen. Elders in Nederland is broeden in steden inmiddels een bekend fenomeen.

3.2.2 Grote Canadese Gans

Tijdens de landelijke zomerganzentelling in 2009 werden in Nederland ruim 23.700 Canadese Ganzen geteld. Dit betreft vooral de grote ondersoorten ofwel de Grote Canadese Gans. De Zeeuwse populatie bedroeg in 2012 met ruim 2.500 vogels 10,5% van het landelijke aantal.

Grote Canadese Ganzen waren in 2012 met name talrijk in Zeeuws-Vlaanderen en op en rond Tholen-St. Philipsland, hier verbleef 90% van het totaal aantal vogels. In deze regio's werden flinke aantallen vogels geteld in Saeftinghe en de Slikken van de Heen-West en Plaat van de Vliet. Op de Hooge Platen, en in de noordelijke Braakman verbleven voorst flinke aantallen. (tabel 3). De Kleine Canadese Gans (voornamelijk *Branta hutchinsii minima*) is schaars in het Zeeuwse. Tijdens de telling van 2012 werd een exemplaar gezien in de karrevelden in de Schakerloopolder op Tholen.

Tabel 3. Gebieden met de grootste aantallen Grote Canadese Ganzen.

Gebied	Aantal
Slikken van de Heen-West	595
Saeftinghe	528
Plaat vd Vliet	301
Hooge Platen	163
Braakman-noord	142
Autrichepolder	93
Schelde-Rijnkanaal-zuid	91

3.2.3 Brandgans

Het voorkomen van de Brandgans in de provincie Zeeland was, net als tijdens eerdere tellingen, sterk geconcentreerd. Vrijwel alle vogels werden vastgesteld in de op de Middelpalten, in de Prunjepolder, de natuurbouw bij Coudorpe en de Sophiapolder bij Oostburg, terwijl daarbuiten slechts kleine aantallen Brandganzen werden geteld. De vier genoemde gebieden waren goed voor 2.434 van de 2.803 getelde vogels, oftewel ruim 86% (tabel 4). In vrijwel alle gebieden betreft de aanwezigheid van Brandganzen lokale broedvogels.

Tabel 4. Gebieden met de grootste aantallen Brandganzen.

Gebied	Aantal
Middelplaten	1.053
Prunjepolder	798
Coudorpe natuurbouw	342
Sophiapolder	241

3.2.4 Soepgans

In totaal werden in 2012 426 Soepganzen, de verwilderde nazaat van de tammige boerderijgans, vastgesteld. Veelal als afzonderlijke groepen, maar ook her en der eenlingen tussen Grauwe Ganzen. Groepen bevonden zich vooral in of vlakbij bebouwing. De grootste concentratie werd gezien in het Zandvoortsewedgebied ten noorden van Middelburg (tabel 5). De aantallen bleken ten opzichte van 2010 bijna verdubbeld te zijn. Mogelijk zijn er plaatselijk vogels losgelaten door derden, want landelijk is het broedsucces van de soort slecht te noemen.

Tabel 5. Gebieden met de grootste aantallen Soepganzen

Gebied	Aantal
Zandvoortsewedgebied	110
Vroongronden, Renesse	28
Westerschenge	21
Poelbos, Goes	21

3.2.5 Nijlgans

Tijdens de zomerganzen telling in 2009 werd duidelijk dat in juli slechts 1% van de ruim 21.000 Nederlandse Nijlganzen in Zeeland verblijft.

In totaal werden in 2012 316 Nijlganzen geteld, een toename van zo'n 50% ten opzichte van 2010. Grote concentraties, zoals 's zomers in de Zuid-Hollandse Delta aanwezig zijn, werden niet vastgesteld. De grootste aantallen werden geteld in de natuurontwikkeling langs de Brasweg op Schouwen, op de Haringvreter en op de Hompelvoet (tabel 6). In de andere regio's werden verspreid kleine groepjes gezien, terwijl er door het verspreid voorkomen her en der vogels gemist zullen zijn.

Waar de Zeeuwse vogels vandaan komen is slecht bekend, maar naar alle waarschijnlijkheid betreft het vooral eigen broedvogels, want op diverse locaties werden nog paren met (kleine) jongen gezien.

Tabel 6. Gebieden met de grootste aantallen Nijlganzen.

Gebied	Aantal
Brasweg	36
Haringvreter	33
Hompelvoet	20
Mosselhoek, Tholen	14

3.2.6 Overige ganzensoorten

Behalve de vijf hierboven besproken algemene soorten, werden nog zes soorten ganzen in kleinere aantallen vastgesteld. Deze soorten zijn voor de overzichtelijkheid niet opgenomen in de figuren in deze rapportage en het voorkomen wordt daarom wat uitgebreider besproken.

In totaal werden negen vogels gezien met kenmerken van de Knobbelgans (Chinese Knobbelgans/Zwaangans). Alle vogels bevonden zich op Walcheren in groepen Soepganzen, waarmee deze soort regelmatig hybridiseert.

In totaal zijn vier Kolganzen geteld. Drie op de Bathse Spuikom en één in de Autrichepolder.

Er werden in totaal vier Indische Ganzen waargenomen, waarvan twee op de Hoge springer (Westerschelde) en twee op de Plaat van de Vliet.

Vijf Rotganzen bleken te zijn achtergebleven na de wegtrek in mei. Drie exemplaren werden geteld bij op de Oesterdam en eenlingen werden gezien op de slikken bij Viane en op Neeltje Jans.

Een exemplaar van de kleine vorm van de uit Noord-Amerika afkomstige Sneeuwvangs werd gezien in een in de Sophiapolder bij Oostburg. Deze vogel was hier ook in 2010 aanwezig.

De zandafgraving bij Bath herbergt sinds 2009 een exemplaar van de uit Alaska afkomstige Keizergans. Deze vogel was ook in 2012 aanwezig in de gemengde groep ganzen aldaar.

3.3. Vergelijking met tellingen in 2006-2010

In juli 2012 werd voor de vijfde maal een volledige telling van zomerganzen in Zeeland uitgevoerd (van der Jeugd & de Boer 2006, de Boer & van der Jeugd 2007, gegevens landelijke telling Sovon/Alterra 2009, De Boer 2010).

In deze paragraaf worden voor de talrijkste drie soorten (Grauwe Gans, Grote Canadese Gans en

Brandgans) de resultaten van de meest recente telling vergeleken met de tellingen van 2006, 2007, 2009 en 2010. Deze drie soorten waren ook in 2012 weer goed voor ruim 96% van het totaal aantal getelde ganzen in Zeeland. Het totaal aantal ganzen in Zeeland in juli 2012 liet een toename van bijna 20% zien ten opzichte van de telling in juli 2010. Deze toename komt grotendeels op het conto van de Grauwe Gans waarvan ruim 3.400 vogels meer geteld werden. Grote Canadese Gans en Brandgans nam zeer licht toe, terwijl er bij ook bij Soepgans en Nijlgans een stijging van de aantallen te bespeuren viel. Hiermee gaat juli 2012 de boeken in als het jaar met de meeste zomerganzen in Zeeland tot nu toe.

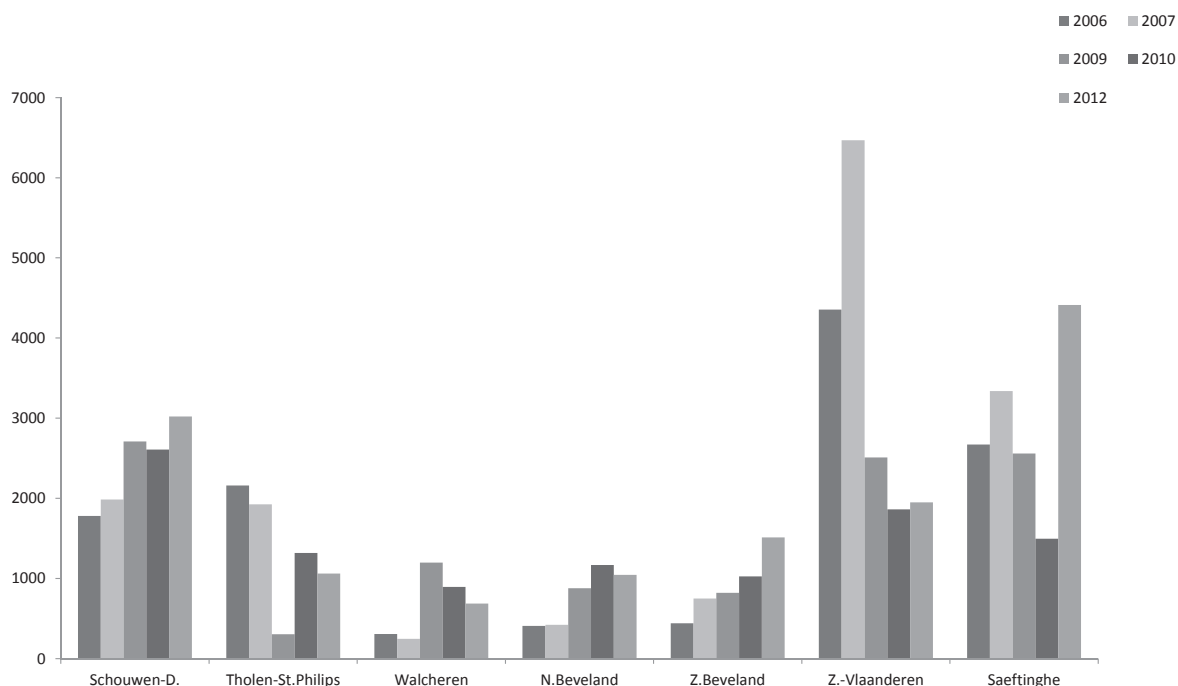
Na 2009 en 2010, toen er ruim 10.000 zomerse Grauwe Ganzen geteld werden in Zeeland, was er met ruim 13.500 vogels in 2012 een stijging van 34%. De aantallen van deze soort waren op hun hoogtepunt in 2007, toen ruim 15.000 exemplaren werden geteld.

De geconstateerde toename komt grotendeels op het conto van Saeftinghe, hier werden ruim 2.900 vogels meer geteld dan in 2010. De aantallen elders in Zeeuws-Vlaanderen, op Schouwen-Duiveland en op Zuid-Beveland namen licht toe. In de overige regio's nam deze soort af (figuur 1). De geconstateerde toename houdt mogelijk deels verband met lagere aantallen in Vlaanderen, hier in 2012 zo'n 400 Grauwe Ganzen minder geteld dan in 2010 (gegevens Invexo 2012).

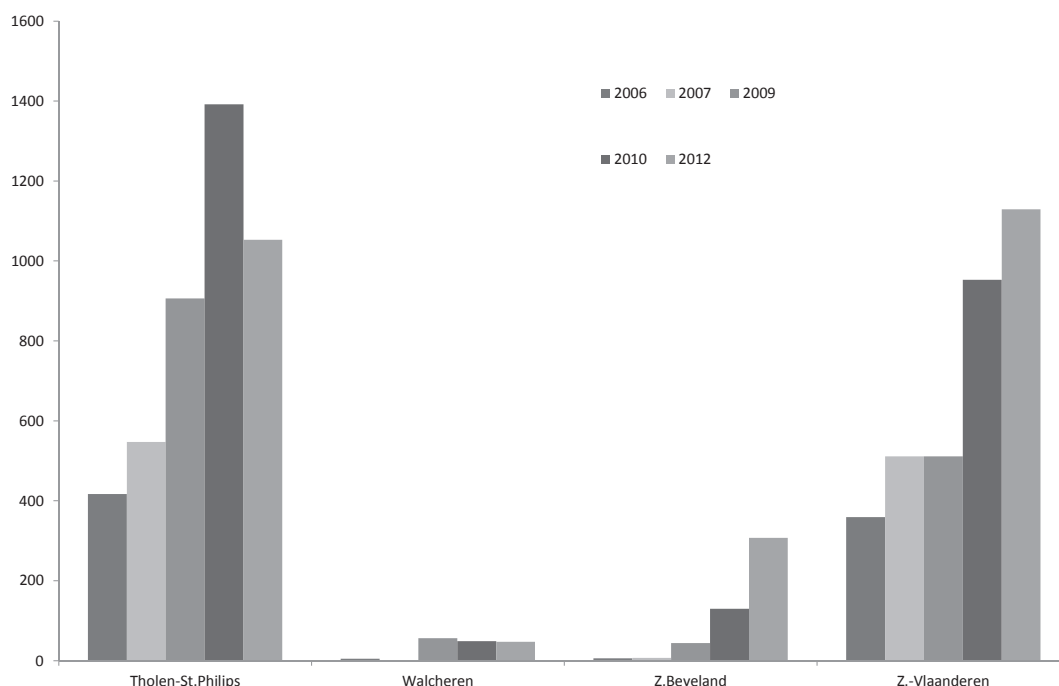
Naast de toename van de aantallen was de verspreiding ten opzichte van 2010 weer ruimer. De Grauwe Gans wist zich weer meer te verspreiden in de provincie, het aantal locaties waar de soort gezien wordt neemt nog jaarlijks toe. De aanleg van natuur zorgt voor een toename van geschikte habitat, maar ook het stedelijke gebied van Middelburg en Vlissingen is inmiddels gekoloniseerd.

Redenen voor de vastgestelde toename zijn moeilijk te geven, mogelijk verblijven vogels die in 2010 elders hun heil zochten (zoals in Vlaanderen) inmiddels weer in de provincie Zeeland. In 2010 werd een afname geconstateerd waarbij niet uit te sluiten was dat uitgebreide bestrijdingsacties plaatselijk voor een tijdelijke terugloop van de aantallen zorgden. Ondanks het voortduren van deze bestrijding (gegevens Faunabeheereenheid Zeeland/Invexo) blijken de aantallen weer toe te nemen.

De Grote Canadese Gans liet in Zeeland toename van 2% zien ten opzichte van 2010 (zie figuur 2). Deze toename kwam vooral op het conto van Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Beveland. Op Tholen/St. Philipsland (Slikken van de Heen-West & Plaat van de Vliet) namen de aantallen af ten opzichte van 2010. Buiten deze gebieden werden plaatselijk kleine aantallen Grote Canadezen geteld. Opvallend is dat deze soort op Noord-Beveland nog steeds ontbreekt. In Vlaanderen namen de aantallen ten opzichte van



Figuur 1. Aantallen Grauwe Ganzen in Zeeland per regio in 2006, 2007, 2009, 2010 en 2012.

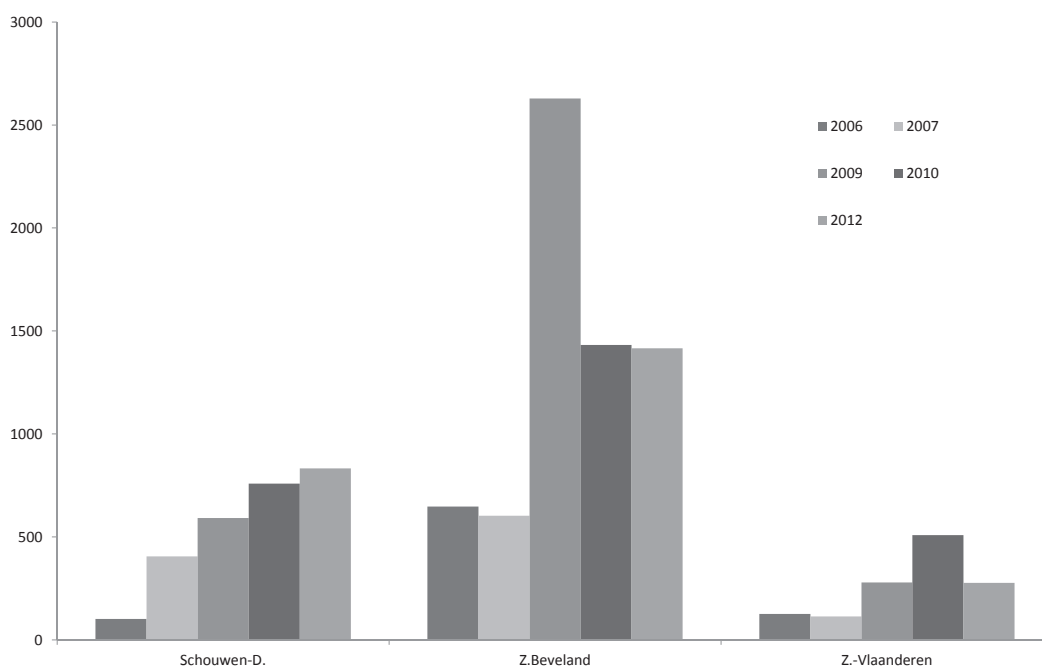


Figuur 2. Aantallen Grote Canadese Ganzen in de belangrijkste vier regio's in Zeeland in 2006, 2007, 2009, 2010 en 2012.

2010 met ruim 900 vogels af (gegevens Invexo 2012), mogelijk komt een deel van deze vogels in de zomermaanden naar het Zeeuwse.

De Brandgans liet ten opzichte van 2010 een kleine toename van 3% zien (figuur 3). De verspreiding bleef in grote lijnen hetzelfde als tijdens eerdere tellingen. De aantallen op Zuid-Beveland (Middelplaten in het Veerse Meer) bleven sta-

biel. In Zeeuws-Vlaanderen nam de Brandgans af tot het niveau van 2009. De aantallen op Schouwen-Duiveland namen licht toe, terwijl de soort in 2012 voor het eerst in kleine aantallen buiten de bekende kerngebieden (Middelplaten, Prunjepolder, Coudorpe en de Sophiapolder) voorkwam. De aantallen in Vlaanderen namen licht af ten opzichte van 2010 (gegevens Invexo 2012).



Figuur 3. Aantallen Brandgans in de drie belangrijkste regio's Zeeland in 2006, 2007, 2009, 2010 en 2012.

4. Conclusies en discussie

In 2012 werden in totaal ruim 19.000 ganzen geteld in de provincie Zeeland, verdeeld over twaalf soorten. Dit aantal bedraagt circa 7% van de Nederlandse zomerpopulatie (landelijke telling Sovon/Alterra 2009), waarmee Zeeland na Zuid-Holland, Gelderland en Noord-Holland nog steeds de belangrijkste provincie voor overzomerende ganzen is. Grauwe Gans, Grote Canadese Gans en Brandgans waren, net als tijdens de eerdere vier tellingen, het talrijkst en goed voor 96% van het totaal aantal.

Een vergelijking met eerdere tellingen in de provincie in 2006, 2007, 2009 en 2010 (van der Jeugd & de Boer 2006, de Boer & van der Jeugd 2007, landelijke zomerganzentelling Sovon/Alterra 2009, De Boer 2010) laat zien dat de Grauwe Gans, na een aanvankelijk afname weer is toegenomen en een steeds ruimere verspreiding kent. De Grote Canadese Gans en de Brandgans bleven stabiel ten opzichte van 2010. Opvallend was de toename van het aantal Soepganzen, terwijl ook de Nijlgans talrijker was dan tijdens eerdere tellingen. Het aantal van 19.829 was het hoogste aantal in de reeks tellingen in de Provincie Zeeland vanaf 2006. Zeeuws-Vlaanderen, en dan vooral Saeftinghe, blijft nog steeds de belangrijkste regio voor zomerganzen in Zeeland. De aantallen op Schouwen-Duiveland maken echter duidelijk dat de aantallen elders in de provincie zeker niet onvermeld mogen blijven.

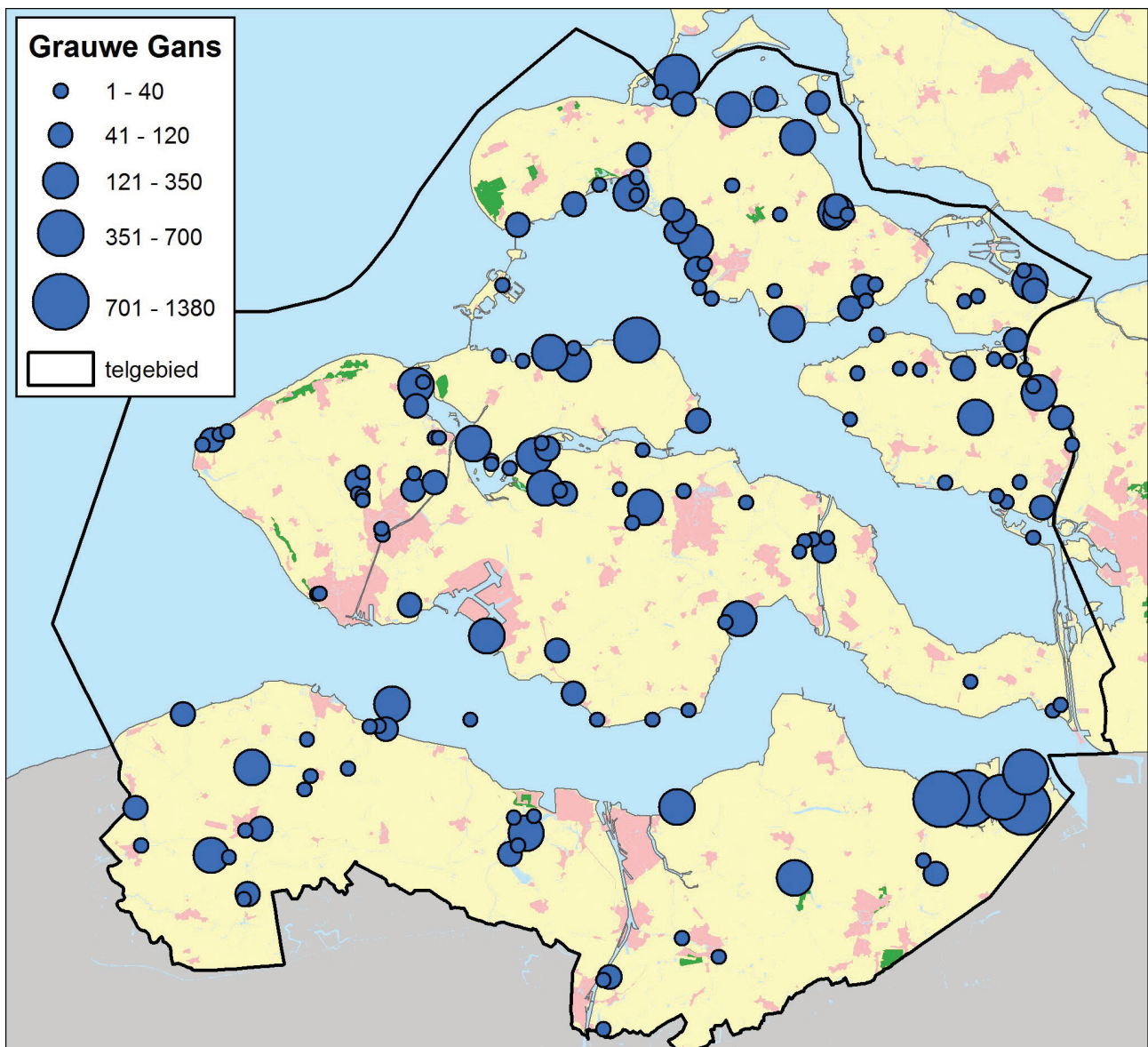
De verspreiding van overzomerende ganzen die uit dit onderzoek naar voren komt is representatief voor de verspreiding in de maand juli, en waarschijnlijk ook de tweede helft van de maand juni. Ze is echter niet geheel representatief voor de verspreiding in bijvoorbeeld april of mei. Ganzen ruien vaak geconcentreerd op plaatsen dichtbij water, en ook na de rui kunnen ze andere gebieden kiezen dan tijdens het broedseizoen. De verspreiding van broedende Grauwe Ganzen zoals vastgesteld tijdens broedvogelinventarisaties (van der Jeugd *et al.* 2006; Voslamber 2005a,b) komt in grote lijnen overeen met de verspreiding die in dit onderzoek naar voren komt. Wanneer in detail naar de gegevens wordt gekeken dan zijn er echter afwijkingen. Een aantal gebieden waarvan bekend is dat er ganzen broeden waren in juli 2012 verlaten.

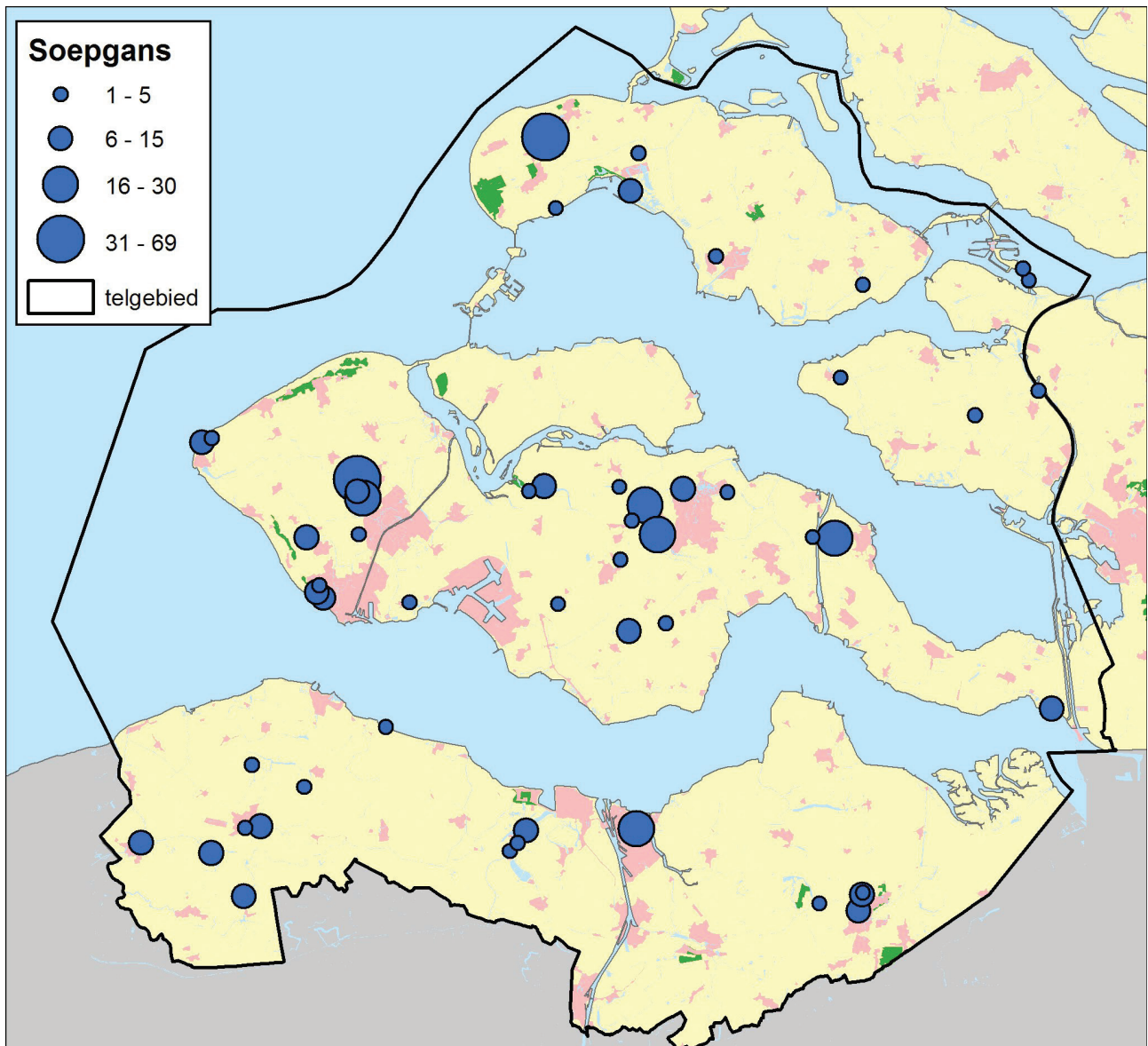
In navolging van eerdere Deltagebiedtellingen in 2006 en 2007 en de telling in 2010 waarvoor de Provincie Zeeland (mede-)initiatiefnemer was, is met deze laatste telling in 2012 een mooie reeks van vijf volledige tellingen ontstaan. Na het vastleggen van een uitgangssituatie in 2006 zijn er nu in de periode 2006-2012 vijf integrale tellingen uitgevoerd in de Provincie Zeeland. Met deze resultaten kan een vinger aan de pols gehouden worden over verspreiding en aantalsontwikkeling van de Zeeuwse zomerganzen. De recente aangevangen tellingen in Vlaanderen (Adriaens *et al.* 2010, Invexo 2012) sluiten in dit licht mooi aan op de Zeeuwse tellingen.

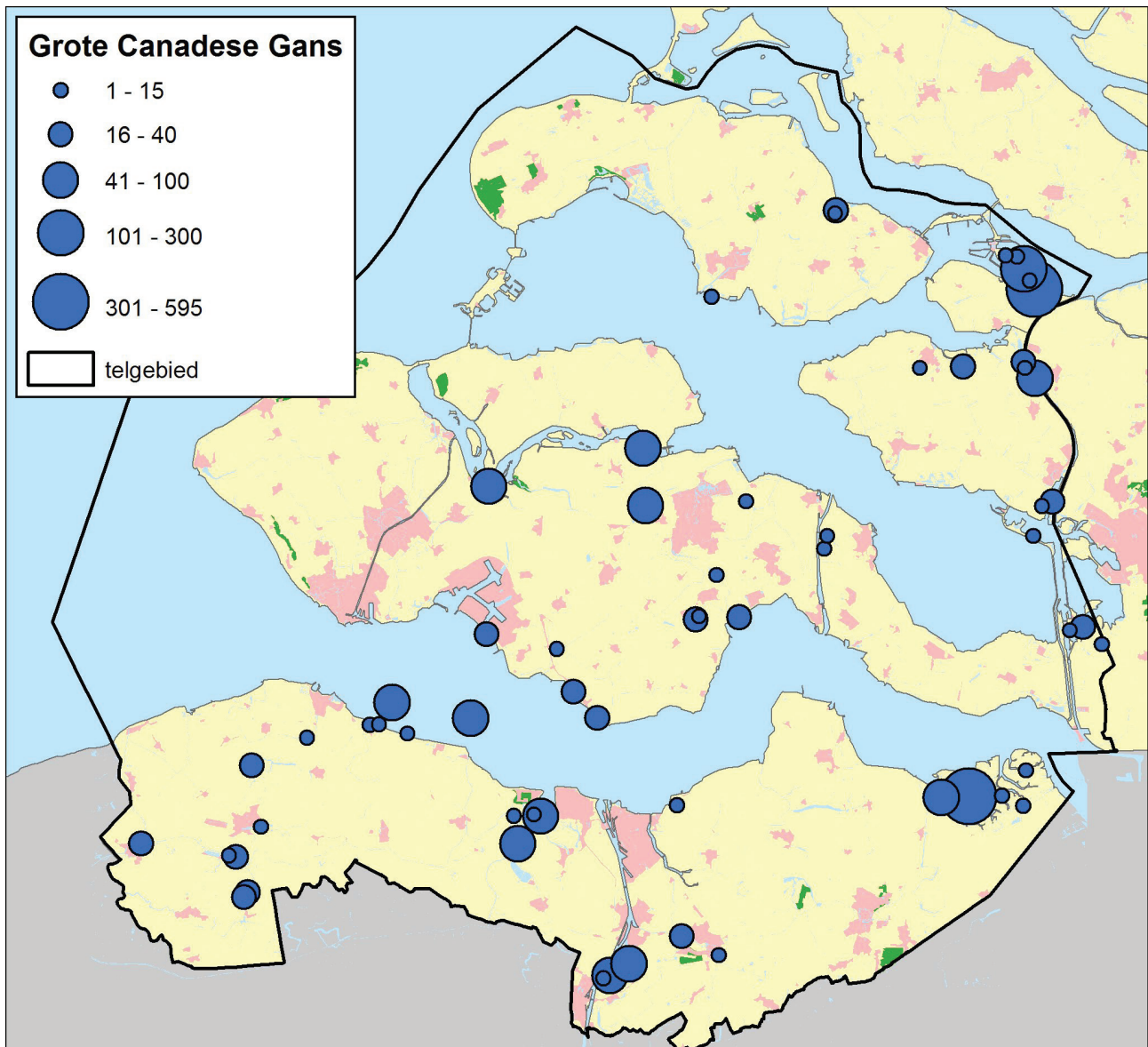
Literatuur

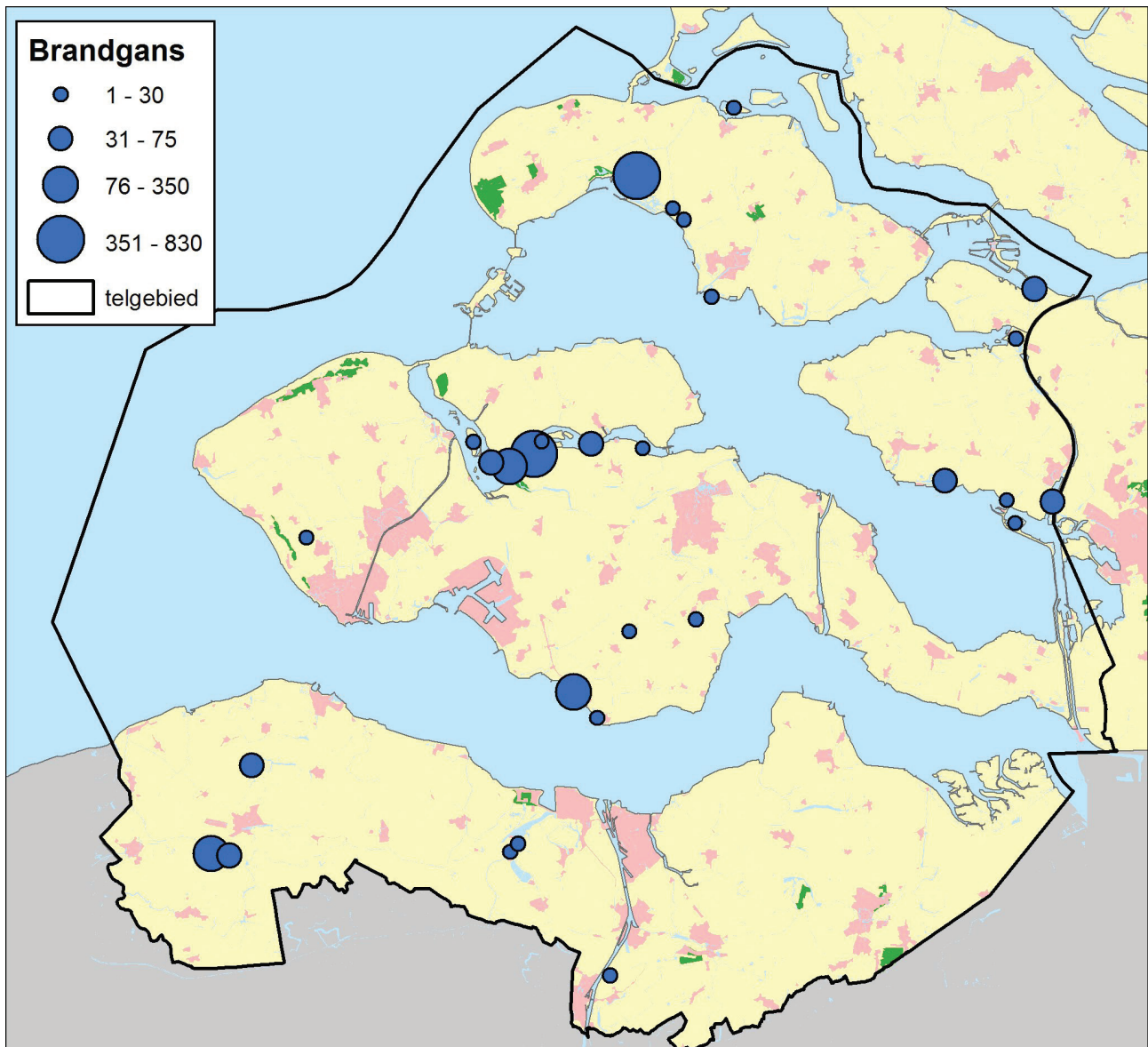
- ADRIAENS T., HUYSENTRUYT F., DEVISSCHER S., DEVOS K. & CASAER J. 2010. Simultaantelling overzomerende ganzen in Oost- en West-Vlaanderen. Vogelnieuws 15: 4-13. Instituut voor Natuur- en bosonderzoek, Brussel.
- DE BOER V. 2010. Zomerganzen in Zeeland in 2010. SOVON inventarisatierapport 2010/31. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DE BOER V. & VAN DER JEUGD H.P 2007. Zomerganzen in het Deltagebied in 2007. SOVON inventarisatierapport 2007/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- CASTELIJNS H. 2003. Monitoring van ganzen in Zeeuws-Vlaanderen in 2003. Rapport VWG Duumpje / Steltkluut.
- VAN DER JEUGD H.P., VOSLAMBER B., VAN TURNHOUT C., SIERDSEMA H., FEIGE N., NIENHUIS J. & KOFFIJBERG K. 2006. Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei? SOVON onderzoeksrapport 2006/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VAN DER JEUGD H.P & DE BOER V. 2006. Zomerganzen in het Deltagebied in 2006. SOVON inventarisatierapport 2006/12. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VOSLAMBER B. 2005a. Aantal broedende ganzen in de provincie Zeeland in 2005. SOVON informatierapport 2005/14. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VOSLAMBER B. 2005b. Aantal broedende ganzen in de provincie Zuid-Holland in 2005. SOVON-informatierapport 2005/15. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

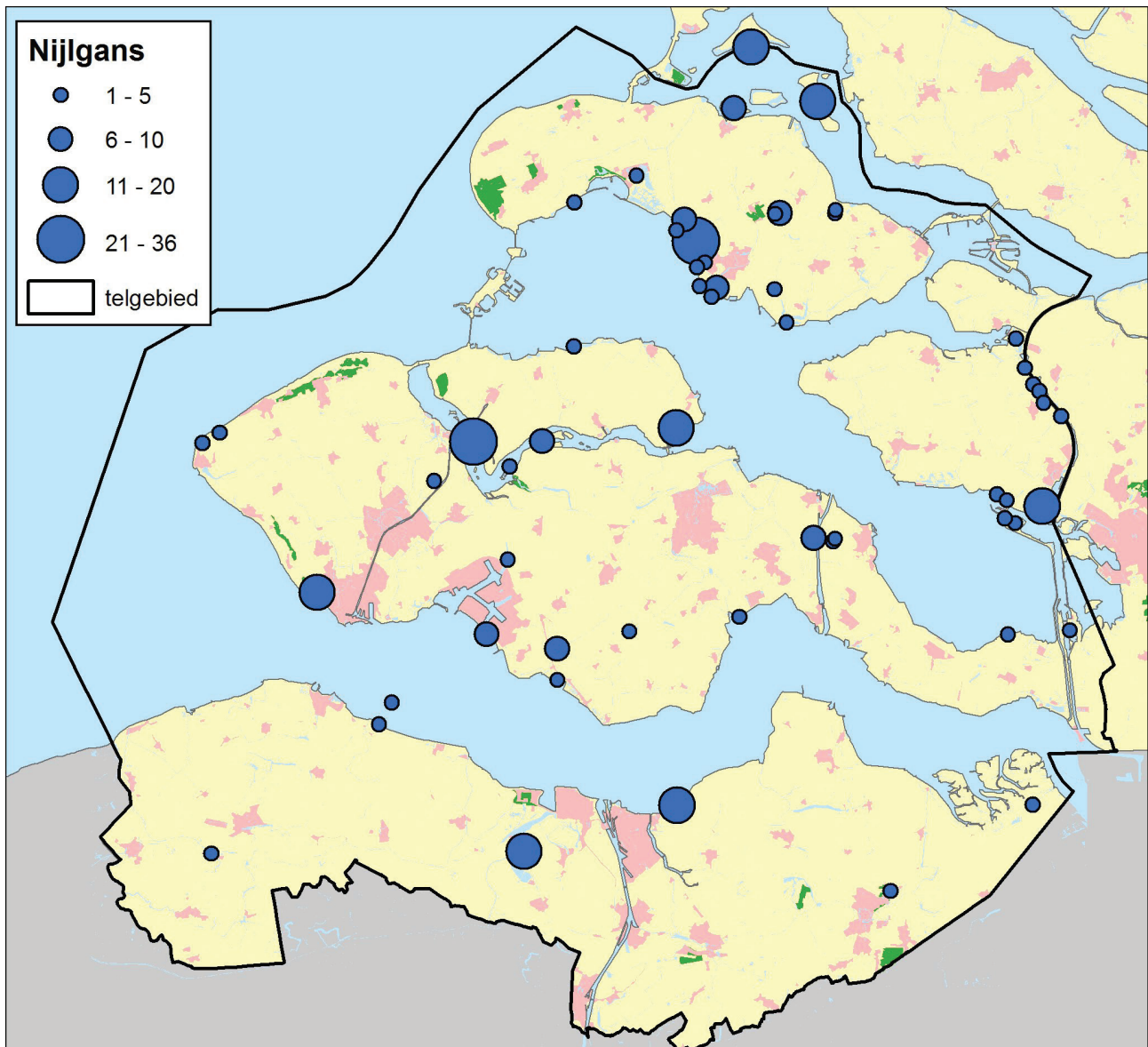
Bijlage: Soortkaarten 2012













Gezien de huidige belangstelling en problematiek rond overzomerende ganzen in Zeeland is het belangrijk een goed beeld te hebben van de actuele verspreiding van gedurende het zomerhalfjaar pleisterende ganzen. In juli 2012 is daarom voor de vijfde maal sinds 2006 in opdracht van de provincie Zeeland een gebiedsdekkende telling van zomerganzen in de provincie Zeeland uitgevoerd. De telling is georganiseerd door Sovon, en uitgevoerd door Sovon-medewerkers, tellers van Waterdienst Rijkswaterstaat en telgroep Saeftinghe. De telomstandigheden waren gunstig en de telling was zeer volledig.

In 2012 werden in totaal bijna 20.000 ganzen geteld in de provincie Zeeland, verdeeld over twaalf soorten. Dit aantal bedraagt circa 7% van de Nederlandse zomerpopulatie (landelijke telling Sovon/Alterra 2009), waarmee Zeeland na Zuid-Holland, Gelderland en Noord-Holland de belangrijkste provincie voor overzomerende ganzen is. De Grauwe Gans was met 13.682 individuen net als tijdens de eerdere drie tellingen, het talrijkst. Gevolgd door Brandgans (2.803) en Grote Canadese Gans (2.573).



Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

